

מהו הפחד הגדול ביותר של האדם?

Category: בראשית, תולדות

חייהם של האבות ידעו תקופות קשות, אולם את העידוד מאת ה' הם מקבלים תמיד 'באיחור', כשהצרות מאחוריהם.

בחייהם היו 'תקופות מעבר', וכמו אצל כל אחד, אלו זמנים מאתגרים שמזמינים חיזוק מיוחד. המסר עבורנו: אין לחשוש להתקדם ברוחניות שכן אלוקים מגן ומחזק אותנו כשקשה.

מסיבה של משתתף אחד?

לפני כמה שנים השתתפתי בכינוס השלוחים העולמי שהתקיים בניו יורק. במהלך הכינוס פגשתי חבר ותיק שהיום הוא משמש כשליח בברזיל. בשיחתנו הוא הזכיר לי שלפני שנים רבות הוא התארח אצלנו בשבת עוד לפני שהיה לנו את הבית-חב"ד והמניין היה מתקיים בכל שבת בבית. הוא הזכיר לי שלתפילת שחרית בשבת בבוקר הגיע למניין אדם אחד בלבד? ואתם יכולים לתאר את מצב הרוח שלי באותה שעה.

הוא גם הזכיר לי את מה שאמרתי לו באותה סיטואציה? שאלתי אותו שאלה רטורית: מה יותר גרוע ממסיבה ריקה שאף אדם לא מגיע אליה? כשמופיע אדם אחד ויחיד! שהרי אם אף אדם לא בא? אף אחד לא יודע שהיו בושות, ואתה יכול לספר לכולם שהייתה תוכנית גדושה ומוצלחת; אבל אם אדם אחד מופיע במסיבה? זו כבר בעיה רצינית. אתה לא יכול לספר בדיות?

השבוע אנו קוראים בפרשתנו שהקב"ה אומר ליצחק אבינו "אל תירא כי אתך אנכי" (כו, כד) הקב"ה מעניק לו הבטחה אלוקית שאין לו מה לפחד כי הוא נמצא אתו. גם אברהם אביו זכה פעם אחת בחייו שהקב"ה התגלה אליו ואמר לו "אל תירא אברם אנכי מגן לך" (טו, א), מילים דומות לאלו שנאמרו ליצחק בנו. כך גם הבחיר שבאבות, יעקב אבינו, זכה להבטחה מאת הקב"ה "אל תירא מרדה מצרימה" (מו, ג).

הביטוי "אל תירא" מופיע בדיוק שלוש פעמים בכל ספר בראשית; פעם אחת בהבטחתו של הקב"ה לאברהם אבינו, בפעם השנייה בפרשתנו בהבטחתו ליצחק אבינו, ובפעם האחרונה בהבטחתו של הקב"ה ליעקב אבינו.

אבל כאשר מעיינים היטב בפסוקים, אנו שמים לב לתופעה מוזרה לכאורה; ההבטחה הזאת של הקב"ה לאבות מופיעה תמיד רגע אחד 'מאוחר' מדי. אברהם אבינו סבל צרות אין-ספור, הוא הושלך לכבשן האש ויצא משם בעודו חי, שרה אשתו נלקחה לבית פרעה המצרי, הוא נלחם נגד ארבעה מלכים, שרד את הרעב ששרר בארץ, ובמשך כל התקופה הקשה הזאת לא שמענו את ההבטחה "אל תירא". מתי הגיעה ההבטחה האלוקית של "אל תירא"? כאשר הכול כבר על מי

מנוחות, כאשר כל העולם כבר מכיר בגדולתו של אברהם. כשהכול רגוע ואין כבר ממה לפחד ☹️ או אז הקב"ה אומר לו "אל תירא".

אותה תופעה אנו מוצאים אצל יצחק אבינו. יצחק סבל מרדיפות. הוא התגורר בדרום הארץ במקום חם ויבש שהיו שם בעיות תדירות של מים ולכן הוא חפר בארות. כשהוא הצליח למצוא מים, טענו תושבי המקום שהשטח שייך להם והבארות גם שייכות להם, ובסוף גירשו אותו מארץ גרר.

כל אותה העת הוא לא שמע את הקול האלוקי שמעודד אותו "אל תירא". רק אחרי שהכול נרגע הוא זוכה לקבל את הבטחתו של הקב"ה. אולם עכשיו כשהכול כבר רגוע, ממה היה לו לפחד? ☹️

וכך גם אצל יעקב אבינו. כשהקב"ה אמר לו "אל תירא" היה יעקב כבר בן מאה ועשר שנים. הוא כבר הספיק לעבור את הכול בחיים שלו; עשיו רצה להרוג אותו, לבן הוציא לו את הנשמה במשך עשרים-ושתיים שנה, לאחר מכן הוא חווה בארץ ישראל את הסיפור עם דינה, והגרוע מכל: עשרים-ושתיים שנה שבנו יוסף נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

בכל שנות המתח הקשות הללו יעקב היה זקוק נואשות לכמה מילות עידוד, אך הוא לא זכה לקבלן. מתי הוא זוכה לשמוע את ההבטחה של "אל תירא"? רק כאשר סוף סוף מגלים את בנו יוסף שהוא השליט בארץ מצרים הממלכה האדירה והחזקה, או אז מתחילות שבע-עשרה השנים הטובות ביותר בחייו ☺️ ואז ה' אומר לו "אל תירא"!

מתי באמת זקוקים לחיזוק?

ישנם סקרים שנערכו בקרב הציבור שעסקו בפחדים וחששות שכיחים אצל בני האדם, ומהם עלה דבר מעניין: הפחד העוצמתי והמשמעותי ביותר שקיים בקרב אנשים הוא לנאום לפני קהל; אנשים חוששים מאד לנאום לפני ציבור של אנשים, והפחד הזה אף יותר חזק מפחד מוות. לפי הסקר הזה ניתן להסיק שבלוויה ל"ע רוב האנשים היו מעדיפים להיטמן בתוך הארון מאשר להיות הנואם שמשמיע את ההספד לפני הקהל ☹️

לכאורה, מדובר בתופעה מוזרה מאד; הרי מדובר על אנשים שלא חוששים לטפס על הרים, להשתתף במלחמות או להתקוטט בעסקים, ולמרות זאת הם פוחדים מלהופיע בפני הציבור. והלא הציבור מורכב מאנשים שאוהבים ומחבבים אותו ואף אחד לא ירביץ לו במקרה שנאומו יהיה מגומגם או בלתי מלוטש ☹️ ומכל מקום, הוא עדיין חושש. קיים אצלו פחד עמוק שמא אנשים לא יאהבו את הדברים שהוא מדבר עליהם. אולי מאן-דהו יראה פנים זועפות במהלך הנאום או שמא יגחכו ויצחקו על דבריו. הפחד הוא מזה שלא יקבלו את דבריו.

לאבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, היה תפקיד משמעותי בחיים: הוטל עליהם להפיץ בכל העולם את האמונה בה' אחד. הם חיו בתקופה שכל באי עולם היו עובדי אלילים, והם היו

צריכים ללכת נגד כולם ולשכנע אנשים שיש בורא עולם, אף שלא רואים אותו בעין גשמית ולא שומעים אותו באוזן גשמית, לא ממששים אותו ולא מריחים אותו, ובכל זאת הוא קיים.

לפיכך, בכל פעם שהאבות עברו למקום חדש, הקב"ה עודד אותם והבטיח להם "אל תירא". היה זה בשעה שיצחק עבר לבאר שבע ² אז הוא זכה אז להבטחה אלוקית זו. וכן בשעה שיעקב עמד לעבור למקום חדש ולרדת למצרים הוא היה צריך לאותה הבטחה של "אל תירא" במקומו החדש.

מתוך ניסיון אישי אני יכול להעיד בפניכם כי תקופת המעבר היא התקופה הקשה ביותר. כשהגעתי לעיר לפני שנים רבות אני זוכר היטב את הקבלת פנים הצוננת לה זכיתי. תושבים מקומיים אמרו לי שאני נמצא באזור הלא נכון של העיר, שמעתי משפטים בנוסח: "אתה כנראה לא יודע שהדתיים גרים באזור השני של העיר", "כנראה שמתווך הדירות לא נתן לך את האינפורמציה הנכונה היכן כדאי לך לשכור דירה", "פה זה לא מקום לחבר'ה כמוך", "בקיצור, טעית בכתובת".

כשאתה שומע זאת מאדם אחד, ועוד אחד, מעשרות אנשים, במשך חודשים ארוכים, אתה צריך להיות עשוי מפלדה כדי להחזיק מעמד ולא להתייאש ולעזוב את העיר. ובנוסף לכל זה היו אנשים דתיים יותר שזורים מלח על הפצעים ומפטירים באוזניי שאין שום סיכוי להקים בית חב"ד באזור כזה ³.

לומדים מיעקב לא לפחד!

ולכן דווקא שם, במקום חדש ובתקופה חדשה, יש צורך לקבל את ההבטחה המעודדת מהקב"ה "אל תירא". כשיצחק עבר למקומו החדש בבאר שבע ולא ידע כיצד יתקבלו דבריו, דווקא אז הקב"ה אמר לו "אל תירא". כשיעקב אבינו יורד למצרים שהיא "ערוות הארץ" ⁴ המקום המודרני והמפותח ביותר באותה תקופה ⁵ והוא צריך להקים שם ישיבה וקהילה, מטבע הדברים מתגנבים חששות ללבנו. הוא חושש ממה יאמרו הבריות.

התפקיד שלו לא היה לצעוק ולהכריז שיש בורא לעולם, אלא עיקר המטרה הייתה שהם אכן ישתכנעו שיש אלוקים, ולכן הוא חשש, שכן הוא לא ידע האם הוא יצליח בתפקידו.

ובעצם, את אותם ניסיונות יש לא רק לרב, אלא כל אדם חווה אותם. אם יהודי מעוניין להתחיל לקיים מצוה שלא קיים אותה קודם, למשל, לאכול סעודת ליל שבת בבית, במקום לצאת עם חברים בכל ליל שבת. מטבע הדברים הוא חושש מה יאמרו החברים. פתאום אתה דתי, מה תאמר השוויגער וכו'. הפחד הזה משתק וגורם לאדם לא לעשות את הצעד הבא ביהדות.

ולכן בכל מוצאי שבת אנו שרים ומבקשים "אל תירא עבדי יעקב", יהודי, אל תפחד! הקב"ה נמצא אתך כשם שהוא היה עם יעקב אבינו במצרים. ואם יעקב הצליח במצרים לשמר את

הזהות היהודית, כל אחד יכול לעשות זאת בהצלחה בכל זמן ובכל מקום.